

مجموعه سنون

اثر

جمعیت عالیہ عثمانیہ

ایک جلد

نومبر ۱۵

ربیع الاول

استانبول

جمعیت عالیہ عثمانیہ مطبعہ سندنہ طبع اول نمبر

۱۲۸۰

(علام سماویہ دائر محاورہ) (مابعد)

پکن در سمنده (۱) روزگار هوانك تموجندن حاصل اولان بر اثر ایدوکنی سویش ایدم . بو دفعه هوانك تموجنه باعث اولان اسبابی و روزگارلك انواعنی بیان ایده جکم . یاریسنه قدر صو طولدیرلش بر قهوه جزوه سی ایستدیرلده حرارت مناسبله صو منبسط اوله رق حجمی تزايد ایدوب جزوه دن طاشدیغی معلومکدر . اشته صو دکی هر بر جسم حرارتله منبسط و برودتله منقبض اولوب هوا مثللو اجسام رقیقه ایدسه بجه سندن زیاده منبسط اولدیغندن صو یک مایع حالتده کی قوه انبساطیه سنه نسبت هوانك قوه انبساطیه سی یک چوق زیاده در . شعاعات شمسیه نك تأثیریه و یا خود ارضك حرارتیه کره نسیمک برازیری تسخن ایتدکده ایصمنش اولان هوا طبقاتی منبسط اولوب اولدن مستوعب اولدیغی مکاندن زیاده مکان استیعاب ایتک ایستیدرک جوارنده بولنان صفوق هوایی دیگر محله دفع ایلدیکدن بو صورتله هوا طبقاتی تحرك و تموج ایدرک روزگار حاصل اولور . موسم صیفده کونشک مللوعی اثناسنده حس اولنان خفیف روزکارایله مدارجدی و مدار سرطان (۲) ارازنده شرقدن غربه طوغری هبوب ایدن رباح دائم بو صورتله حصوله کلورر .

- (۱) اون برنجی نومروده محرر علام سماویه بحثی .
 (۲) مدار جدی و مدار سرطان خط استویه یکرمی اوج درجه یکرمی سکر دقیقه اوتوز ثانیه بعید اوله رق کره ارض اوزرندن

بیانہ حاجت اولدیغی اوزره هوا موسم صیفده صیحا ق وفصل شتاده
صغوق اولدیغندن اکثرا شدتلو روزکارلک قېش کونی هبوب ایتمی
بوندن ناشیدر یعنی برودت مناسبتیه قېش کونی کره نسیم
زیاده چه منقبض بولنه رق تسخن ایتدکده فوق الغایه منبسط اولوب
شدتلی روزکار حاصل ایدر . بعضایاز موسمنده دخی شدتلی
روزکارلر هبوب ایدرایسده بونک سبی دخی کره نسیمک صغوق
بولان محللری دفعه ایصنه رق زیاده منبسط اولدیغندن
بونک قوتیه بزه یقین اولان طبقات هوانک دخی شد تلخه توج
ایلسیدرو شدتلی روزکارلک دیگر سبیلری دخی وار ایسده
بونلری مؤخرأ بیان ایدرم .

شاکرد

کچن درسده روزکارلک حصوله متعدد سبیلروار یسورمش اید یکر
حرارتک تأثیرندن بشقه اولان سبیلر قغیلریدر .

خواجه

معلومکز اولدیغی اوزره هوا ده الاستیقیت خاصه سی واردر یعنی بر
مقدار معین هوانک بالتضییق حجمی تصغیر اولندقدن صکره قوه
تضییقه زائل اولدیغی انده حال طبیعه یسنه کک اوزره حجمی
تزايد ایدر . هوا حرارتک تأثیریه تسخن ایدرک منبسط اولدقده

مروری فرض اولنان ایکی دائره صغیره اطلاق اولنور . مدار جدی
خط استوانک جنوب طرفنده و مدار سرطان شمال طرفنده
مفروضدر کره ارضک الزیاده صیحا ق اولان یرلی اشبو ایکی دائره
اراسنده واقعدر .

جوارنده بولان صغوق هوا طبقاتی دفع ایندیکنی و بو جهته
روزگار حاصل اولدینی اوکرنیکز. اش بودفع اولان صغوق
هوا طبقاتی صیحاق هوانک دفع و تضییق منا سبیلله بعض مرتبه
صیقشدیر یله رق حجمی تصغیر اولنش اوله جفی درکار اولغله
صیحاق هوا تبردا یدرک سائر هوا طبقاتی دفع و تضییق قوتی
غائب ایندیکدن بشقه منقبض اوله رق حجمی تناقصه
باشلا دقده اولجه دفع و تضییق قلنش اولان صغوق هوا طبقاتی
طبیعتده اولان الاستیسیته خاصه سندن ناشی اولدن مستوعب
اولدینی مکانی استیعابه ساعی اوله رق حجمی ترایده باشلار
و تموج ایدرک مکان قدیمه رجوع ایتکله بو صورته دخی روزگار
حدوثنه بر سبب جدید حاصل اولور .

شاکرد

دکز و ایرمق صولر ینک بخاره منقلب اولان اجزاسی دخی روزگار
حدوثنه باعث اولوردیو ایشتم . صحیحمدیر .

خواجه

اون صحیحمدیر . دکز و ایرمق و بلسکه بر کوچک چای 'صویندن
حاصل اولان بخاریله هوایی برقاچوزارشون ارتفاعه قدر
تحریک و تمویج ایده یلور . شو حالی مشهور کیمیاکرلر دن
(کتون مدری) نام ذات تجربه ایلشدر . شویله که مومی الیه بر رفیقله
برابر برکون بالون ایله هوایه صعودلرنده بر چای اوزرندن یکمک
لازم کلدکده کیمیاکر مومی الیه رفیقته شوچایدن صعود ایدن بخار
روزگار احداث ایدرک یولری شاشرتمسندن قورقورم دیدکده

رفیق اول امرده بوکا اعتماد کوسرماش ایسده چایک استقامته
کلدکلرنده صعود ایدن بشارک هوایی تمویجندن ناشی حاصل
اولان روزکار کیمیا کر مومی الیهک ملاحظه سی وجهله بالونی
فوق الغایه صار صهرق استقامتی تمویل ایشدر .

از چوق معلوم اولان ده برطاق سبیلر اولوب هپسنگ بوراده ذکر
ویانی موجب تطویل اولور فقط باشلیجه بر دیگر سبب ده واردر
انیده سویلیم . **کرة** ارضک اکثر محالرنده و باخصوص
معدنیات زیاده اولان یرلرده زمینک یارقلرندن خارجه یک چوق
ادخنه و ابخره صعود ایتدیکی معلومدر . بونار **کثرا** جوف
ارضده اولان حرارتک قوتله زیاده شدتلی صعود ایتدیکندن
جوارنده بولنان طبقات هوایی صعودلری استقامنده دفع
ایدلر بو صورته دفع اولنان هوا جوارنده بولنان دیگر طبقه بی
و بودخی اوزرنده کنی و الحاصل الدقاری قوت زائل اولنجیه دکن
طبقات هوا یکدیگری دفع ایدرک مذکور ادخنه و ابخره ک
صعودلری استقامنده روزکار حاصل اولور . خلاصه کلام
هوایی تحریک ایدوب تبدیل مکان ایتسنه سبب اولان هر بر قوت
روزکار حدوتنه باعث اوله یلور .

شاگرد

روزکارک بعضی کره خفیف و بعضی کره شدید اولسی نه دن
نشأت ایدیور

خواجه

روزکارک شدتلی اولسی کره نسیمک زیاده حد منبسط اولسندن

ناشی اید و کنی دمن سویلدم فقط یوندن بشقد بعضی سسیدلردخی
 واردر . مثلا اکزیا صودکره نرنده اولدیغی کی چوقچد صو
 برکو چک دلکدن اجرا اولور ایسه فوق الغایه شدتله جریان
 ایتدیکی معلومدر . بونک کی هوانکده مرور ایتدیکی موقعلر طار
 اولور ایسه موج و جریانی زیاده شدید اوله جغی جهته
 روزکار طاغ ارازدن و یوغازلردن و سائر ضیق موقعلردن
 یکدیکی حالده قوتی زیاده لشوب شدتلی هبوب ایدر . شو مدعا نك
 اثباتی چون سزه تجربه سی قولای بر مثال ایراد ایده یم . مثلا
 روزکاری برکونده براوطه پنجره سنی تمامیه آچیکز و روزکارک
 او طه ایچنه نه درجه قوتده دخول ایلدیکنه ایوجه دقت ایتدکن
 صکره پنجره یی قسایوب بالکز براز محلی اچق براغیکز اولوقت
 از طه ایچنه کیرن روزکارک اولکندن بر قاج قات زیاده شدتله
 دخول ایتدیکی مشهود کز اولور .

شاگرد

روزکارک شدت و خفتی نه دن نشأت ایتدیکنی اکلادم . فقط
 بونلرک بعضی صغوق و سرین و بعضی صیحاق اولمسی نه دن
 کلور .

خواجه

بودخی مرور ایتدکلی محلاک اقتضای حکمیدر . مثلا افریقا چولری
 مثلا مواقع حاره دن یکوب کلان جنوب روزکاری صیحاق
 و شمال طرفنک بحار منجمده سی اوزرندن مرور ایدوب بزه واصل
 اولان شمال روزکاری صغوق اولور . بونک شو و جمهله

تجربہ سی ممکنہ کہ بر کوروك السوب اوفلیکز و بوندن چیقان روزگارک حرارتی نہ درجہ دہ بولند یعنی ایوجہ دقت ایدیکز . بعدہ کوروك اغزینہ بر پارچہ بوز قوید قدن صکرہ اوفلیکز . مؤخرأ چیقان روزگارک اولکنہ نسبتہ بقدر صغوف اولدیغی اسکلا شیلور .

بعض روزگارلر صحت انسانیدہ مضر اولوب بودخی مر رایتدکلری مواقع ایجابندندر . چونکہ روزگارلر جوف ارضدن خارجه چیقان بر طاقم ادخنہ و ابخرہ مضرہی و سائر تعقبات متنوعہ ارضیدہی محتوی بولنان محالردن بچرکن بونلرک هوادن خفیف ارلان اجزای رقیقہ سی قتحمل اولورلر و صکرہ انسان بو نوع روزگارلری تنسم ایتدکده جکرینہ والات سائرہ سنہ طوقنوب خستہ لنور . اغز بقادہ کائن وسیع صحرارک سیون و حجازک صام و مصرک خسین و اسپانیانک صولا نو وایتالیارک سیراقفو دینلان روزگارلری بو قبیلندندر .

معلوم اولدیغی اوزره جهات مختلفدن روزگار هبوب ایدر . بونلرک بشقہ بشقہ اسملری اولوب مثلاً شمال طرفندن کلانہ شمال و یاخود یلدز و غرب طرفندن هبوب ایدنہ غرب و یاخود باطنی و بونلرک اورته سندن اشز روزکارہ قرہیل و جنوب طرفندن هبوب ایدنہ جنوب و یاخود قیلہ و غرب ایلہ جنوب اراستندن کلانہ لدوس و شرق طرفندن کلانہ شرق و یاخود کون طوغریسی و جنوب ایلہ شرق اراستندن اسن یلہ کششله و شرق ایلہ شمال اراستندن هبوب ایدنہ پوراز قشیمہ ازانور .

بین الناس معلوم اولان اشبوسکن جهت روز کاری ایسده
بحر یون عندنده هر ایکی جهنک مابینی درده تقسیم اولته رق اوتوز
ایکی به ابلاغ اولتور .

شاکرد

روز کردن بن هیچ خوشنیمورم دنیا ده بو پک لازمی بر شیمیدر .

خواجه

روز کار بعض کره فسکری آتدیغندن و صاچکزک سوسنی
بوز دیغندن فائده سز ظن ایدرک کویا حق تعالی حضرتلری
عبث شی خلق ایتش یوللو سوز سوبلکه جسارت ایدور سکن
کائناده فائده سز هیچ برشی اولموب ظاهرأ معناسز کورینانلر
وارا ایسده انلرده حقیقت حالده بی لزوم دکلدن . بلکه استعمال
واستفاده بی بیلد یکمز ایچون اقتضاسز ظن ایدور ز :
یا غموره احتیاج اولان یرزه بلوتلری سوق ایدن روز کار اولوب
بلوتار بو صورتله بر محلدن دیکر بر محله سوق اولمسه بعض یرلر
یا غور سز لقدن و بعض اقالیم دخی دائمی یا غور یا غمسنندن خراب
اوله جنی و روز کار اولسه هوا بمجدد ایده موب کره ارضه
یقین اولان طبقات هوا از بر مدت ایچنده بوز یله رق ذی روح
یشایه میه جق بر حاله کله جکی در کاردر . تموز و اغستوس
ایلرنده صیغاق شدتلی اولدیغنی کونلرده اگر اصلار روز کار
هوبو ایتسه نفسن طار لشه رق لایقیله تنفس اولنه مز و بوندن
علی مشوعه ظهور ایدر روز کار اولسه بو قدر یل دکر منلری
نصل ایشار و نیچه یوز ییک بلکنلی تجمار سفاینی تصور تله

سیروسفر ایدہ بیلور . بونلر ہپ ریز کارہ محتاج دکلمیدر .
شاگرد

حقکز وار . روز کارک منافع عدیدہ سنی لایقہلہ تصور ایدہ مامشم
خطامی اعتراف ایدرم . فقط براشکالم وار بونیدہ حل ایتمکری
رجا ایدرم . برآت و یا خود پروا پور عربہ سی زیادہ سرعتلہ حرکت
ایتسہیل کی کیدیور دیرلر عجب روز کارک درجہ سرعتی معلومیدر .

خواجہ

اوت معلومدر . طبیعیون بوکا چوق صرف افکار ایتدیلر
و بالاخرہ میران الریاح تسمیہ ارئان الی اختراع ایدرک روز کارک
درجہ سرعتی کشف و تحقیقہ موفق اولدیلر . شویله کہ نوقت
روز کار ہر ثانیہ الی یدی ارشون مسافہ قطع ایدرسہ معتدل
و این درت اون بش ارشون مسافہ قطع ایدرسہ متوسط
ویکرمی بش اوتوز ارشون مسافہ قطع ایدرسہ شدید اعتبار
اولنور . اتالیم معتدلہ عادی فورطنہ کونلری ہر ثانیہ اوتوز
اوتوز بش ارشون و شدید فورطنہ کونلری الی بش ارشون
مسافہ قطع ایدر . اکثریا روز کارلرک تخریب ابنیہ و قلع اشجارہ
باعث اولسی بودر جہ شدتلی اولدیغی کونلردہ در . پترسبورغہ
وروسینک ایالات شمالیہ سندہ روز کارک بر ثانیہ الشمس بش
یمش ارشون و دہا زیادہ مسافہ قطع ایلدیکی مرویدر . ظنہ
کورہ روز کارک نہ دن تولد ایلدیکنہ و انواع و فوائدینہ و سرعت
و قوتنہ دائرہ ایچہ سوزلر سویلدک کله جک در سیزدہ بوندن نشأت
ایدن علائم و اناری بیان ایدرز . اولوقت ہر تقدیر روز کارک فوائدی

منكر دكلسيده بعض كره ده بك حقوق مضرات ومصائبه باعث
اولديغي وكميجيلر حفته نه درجه مخاطره اولونديغي معلوم كر اولور
(قدری)

(مساكينك صحتجه اولان تاثيراتى) (مابعد)

بناقلق وزمينى غايت الحيق اولان محللارده راكد صور تراكم وتعمق
ايتديكندن اومقوله يره اقامت ايتك اشبو عفونى تنفس ديك
اولديغي جمته بوندن انواع علل وامراض تولدايدر. وبالعكس
موقعى مرتفع و صوقاقلرى واسع و تميز اولان محللارك وجود جه تاثيرات
حسنه سى مسلدن شهرزده يوللك و چارشولك سو برندى و چركابلو
صو و اشالى هوايى افساد ايده جك مواد متعفن دن تخلد سنده
وقالدير ملارك بر حسن حانده بولنديرلنده مقام يادقت واعتنا حكومتك
وظائفندن ايسده بيوت و دكاكين داخللرينك دخی نظافت وانتظامى
صاحبلرينك مرتب زمين اولديغندن بوبايده بروجهله تكاسل و اهمال
رواكو رلمايليدر. در سعادت و بلاد لكلك موقع و هوا سنك كمال
اطافتي هيچ بر محله قبال اولنه ميوب از برهمنه لوازم صحتيك استكمالى
مكن اولور. خانه لك برقاج قات اولمى مر جعدن چونكه برخانه نقدر
يوكسك اولور سه اولقدر دروننده هوا تجمدد و ضماي شمس دخول
ايدرك رطوبتدن خالى اولور فقط قلب و جگر خسته لظايرينه مبتلا
اولاره كوره چوق نردبان چيمقى الو برمه جكندن بو مثالو حفته
يوقارى قاتارك مضرتقى اولور. خانه لك دوشملرى اخشاب اولمى